

2. Ubežnik v iskanju zatočišča

Ustanovitelj Opus Dei –
življenjepis sv. Jožefmarija
Escrivája.

24. Avg. 2018

↗ Nazaj na kazalo

Gospa Dolores je željna miru v družinskem krogu prerokovala, da se bo na god sv. Jakoba, zavetnika Španije, vse vrnilo v normalno stanje. Dnevnik je zabeležil klic k apostolu: ***Sobota, 25. [julij 1936] – Sv. Jakob in strni vrste, Španija!***^[1]

V začetku meseca avgusta je bilo stanje po vsej Španiji burno in zmedeno. Nadaljeval se je boj po mestih in pokrajinah in razcepljenost vojaškega poveljstva v trenutku vstaje je bila jasno dejstvo. Kar so uporniški vojaki načrtovali kot hiter prevzem oblasti s strani vojske, se je sedaj sprevrglo v krvav spopad, zaznamovan obenem z revolucijo in z državljansko vojno. Dejansko je vojaška zarota marsikje spodletela. Poveljstvo je bilo povečini v rokah pristašev republikanske vlade, zlasti v Madridu in Barceloni, kjer so bile zbrane glavne vojaške enote. Na drugi strani se je v obsežnih podeželskih regijah, kot so bile Galicija, León, Kastilja, Navara in Aragonija, prebivalstvo z navdušenjem pridružilo vstaji. Izid je bil nepredvidljiv. V republikanski coni, ki je bila teoretično v rokah vlade, je oblast v resnici prešla v komiteje revolucionarnih milic pod okriljem strank in krajevnih

sindikato. Nasprotno pa so se v coni, imenovani nacionalistična, enote iz mest in vasi podredile avtoriteti vojaškega poveljstva upornikov.

Čim bolj so dnevi minevali, tem bolj je plahnelo upanje na hiter konec spopada, ki je napovedoval podaljšanje do konca poletja. V iskanju sumljivih oseb so po vsem Madridu izvajali hišne preiskave. Običajno so bile te preiskave sprožene na podlagi političnih kartotek ali ovadb. Najhujše so bile tiste, ki so jih milicam posredovali sosede ali vratarji,^[2] saj so poznali bivališča svojih najemnikov in njihove navade. V stanovanju pod domom gospe Dolores je bila za kuharico neka komunistka; prav nič zaupanja vredna ženska, ki je najbrž vedela, da v drugem stanovanju na skrivaj biva duhovnik. Upoštevajoč to dejstvo je bil duhovnik oprezen in pripravljen zbežati v kateremkoli trenutku podnevi ali ponoči. Da pa bi

bilo težav še več, je bil brez sindikalnih ali političnih dokumentov, ki so seveda edini kaj pomenili v primeru kontrole s strani ljudskih milic. Gospa Dolores mu je dala poročni prstan, ki ga je nekoč nosil gospod José, zato da bi mislili, da ni samski. Za sina je bilo nošenje tistega prstana, kot da bi podedoval sveto relikvijo svojega očeta.^[3]

Po dveh tednih skrivanja v stanovanju so se v okolici pojavile preiskovalne patrulje. Verjetno je bilo 8. avgusta, ko se je zgodilo tisto, česar so se bali. Zgodaj zjutraj jih je vratar razburjen obvestil, da se bliža preiskava. Brez čakanja na nadaljnje opozorilo se je duhovnik zagnal na ulico, pripravljen na dolgo bolečo pot. Pričenjala se je uresničevati njegova slutnja o tem, da je imel od avgusta 1936 dalje Gospod zanj pripravljen križ. Tako je dejal v svojih *Zapiskih* nekaj tednov poprej, ne da bi si predstavljal uresničenje

teh besed: ***Žrtev! Na križu brez zbujanja pozornosti.***^[4]—

Tistega dne, 8. avgusta, je blodil od enega konca Madrida do drugega, izpostavljen tveganju, da pade v roke katerekoli straže borcev, ki bi ga poslali v ječo. Naposled je šel spat v prenočišče na Ulici Menéndez y Pelayo, kjer je bil nastanjen José María Albareda, mlad profesor, ki ga je spoznal v Študentskem dom Ferraz in ki je v četrtek, 23. julija, v spremstvu Juana in Isidora Zorzana obiskal očeta v stanovanju na Ulici Doctor Cárceles.

Naslednjega dne, kot je bilo vnaprej dogovorjeno, ga je v svoj dom sprejel Manolo Sainz de los Terreros, ki je prebival na Ulici Sagasta 31.^[5]— (Manolo je bil tisti mladenič, ki je junija 1933 v stanovanju Martínez Campos začel prihajati k očetu na duhovno vodenje in mu razkril svojo dušo »do zadnjega kotička«.) Bilo je

okrog poldneva, ko je Jožefmariju uspelo priti do stanovanja, ne da bi ga opazil vratar. Istega popoldneva se je tam pojavil tudi Juan Jiménez Vargas. Manolova družina je bila na počitnicah in ta je živel sam z ostarelo služkinjo Martino, gluho in umirjeno ženo. Oba nova gosta sta morala v vseh pogledih ostati v popolni tajnosti, ne da bi o njiju karkoli izvedeli sosede, še manj pa vratar, ki je bil pred stanovanjskim političnim komitejem odgovoren za prihode in odhode stanovalcev. Tako sta se morala torej gibati oprezno in molče, da ne bi vzbujala suma. Nakupovat sta hodila Manolo ali Martina in poskrbela, da so tretje osebe domnevale, da je bila tisto hrana za dva, četudi jo je bilo kasneje treba razdeliti med štiri. Manolo, odločen in ognjevit mož, ni bil človek, ki bi se hitro preplašil; toda odkar so konec julija njegovega brata odvedli v zapor, je bila hiša registrirana. V tistem času so

preiskave začeli izvajati sistematično. Po dveh dneh očetovega bivanja pri Manolu so pripadniki milice znova prišli v eno izmed stanovanj, kjer je bil že prej prijet grof de Leyva.^[6]—

Z Jožefmarijem je v tisto hišo prišel tudi red. Sestavljen je bil urnik, ki je določal opravljanje pobožnosti ter ure dela in obroke. Najbolj je očeta skrbelo to, da ni imel novic o svojih duhovnih otrocih. Lahko si torej predstavljamo, kako ogromno je bilo njegovo veselje, ko je sredi avgusta Manolo iz nekdanjega Študentskega doma Ferraz prinesel več pisem, ki mu jih je izročil vratar, med katerimi je bilo tudi pismo Pedra Casciara. Nekoliko pozneje, 25. istega meseca, pa je prejel Ricardovo pismo iz Valencije, namenjeno Isidoru, v katerem je sporočal, da je z njim vse v redu. Oče je v tistem času preko Isidora in Manola komuniciral z ljudmi v Madridu in z gospo Dolores,

čeprav ta raje ni natančno vedela, kje se zadržuje njen sin.^[7]

Kmalu po tem, ko je Jožefmarija zapustil stanovanje svoje matere, so se začele s strahom pričakovane hišne preiskave. Ne ena, ampak več preiskav, med katerimi so prijeli nekatere osebe iz družine, pri kateri je delala komunistična služkinja. Drugič so pripadniki ljudske milice pregledali vsa stanovanja razen bivališča gospe Dolores. Zlomili so celo plombo, s katero so bila sosednja vrata zapečateni na ukaz angleške ambasade, saj je lastnica britanske narodnosti ob izbruhu revolucije Španijo zapustila.^[8] Gospa Dolores in njena otroka so v negotovi tišini trepetali vsakokrat, ko so slišali, kako se borci hrupno vzpenjajo po stopnicah; toda tem, čeprav se zdi nenavadno, nikoli ni prišlo na misel, da bi preiskali bivališče Escrivájevih.

V stanovanju na Ulici Doctor Cárceles je ostal kovček, poln zasebnih papirjev in dokumentov, povezanih z akademijo in z apostolskimi dejavnostmi. Jožefmarija je vse svoje zaupanje položil v Boga in v gospo Dolores, ki »je hranila ključ in ga za nič na svetu ne bi spustila iz rok«.^[9] Vendar sta Carmen in Santiago v strahu, da bi se tam našli zapisi, ki bi lahko spravili v nevarnost tretje osebe, od svoje matere zahtevala, naj jima ključ izroči. Zares sta med papirji našla zvezek z imeni, naslovi in telefonskimi številkami ter presodila, da je najbolj pametno, če ga zažgeta.

Med brskanjem je Santiago gotovo naletel tudi na nekatere precej mikavne duhovne spise, o katerih pravi: »Takrat sem prebral dnevnik, ki ga je Jožefmarija pisal mnogo let. Spominjam se zvezkov v črnem povoščenem platnu.« Šlo je, o tem ni dvoma, za ustanoviteljeve *Zasebne*

zapiske.^[10] Tisti kovček, postavljen tja po božji previdnosti in pod ljubečim varstvom gospe Dolores, je vseboval pomemben delež duha in takrat še kratke zgodovine Dela. V stanovanju Doctor Cárceles je kovček začel svojo dolgo odisejo, ki se je vlekla do konca vojne, ter kljub selitvam in preiskavam ostal nedotaknjen.

(Tri leta pozneje je ustanovitelj kakor nekdo, ki naleti na starega znanca, zapisal: ***Madrid! 13. april 1939: Po skoraj treh letih se znova lotevam svojih Katarin v tem zvezku, ki je julija '36 ostal nedokončan. Jezus je hotel, da se na nič kaj običajen način ohrani naš arhiv. In kot orodje za to je uporabil mojo mater in Carmen.***)^[11]

V stanovanju na Ulici Sagasta je oče živel zelo osamljen. Za družbo mu je bil edino Juan, saj je Manolo prišleka obvezal k temu, da je treba na vsak način ohraniti tajnost in ne

sprejemati obiskov. Nekega dne je Manolo to skrajno previdnost prekinil in jima predstavil dva ubežnika iz spodnjega nadstropja, vendar tema ni razkril Jožefmarijevega duhovniškega položaja. Tega mu niti ni bilo treba storiti. Ko sta videla, s kakšno domačnostjo je Jožefmarija govoril o verskih temah, sta ga hitro spoznala, kar je bil tudi duhovnikov namen, saj bi lahko potrebovala pomoč njegove službe. Eden od njiju – Pedro M. Rivas, takrat odvetnik v Madridu, pozneje pa redovnik – pripoveduje, da »je bila v tistih dneh vojne na njem vidna velika potrpežljivost in globok duhovni mir«. ^[12]

Obiskovalcema je ugajal pogovor z Jožefmarijem, zato sta pogosto prihajala v Manolovo stanovanje, da bi z njim poklepetala. V primeru preplaha so bili gostje zelo dobro izurjeni glede tega, kako je treba ukrepati. Kakor hitro se je zaslišalo

zvonjenje na vratih, so se skrivači umaknili na stopnišče za gospodinjstvo. Medtem se je Martina lotila odpiranja vrat, hladnokrvno in brez naglice. S pomočjo svoje gluhotе je zadrževala obiskovalce in ni nikogar spustila skozi vrata. Če je šlo za nevarne ljudi, je bilo dogovorjeno znamenje to, da je zelo povzdignila glas in vprašala, kdo so, s čimer so pribežniki pridobili čas, da so prišli do stopnišča za gospodinjstvo in se skrili na podstrešje.

Manolo je 28. avgusta pripeljal domov svojega bratranca z imenom Juan Manuel. V nedeljo, 30., so ga zjutraj seznanili z varnostnimi ukrepi v primeru preiskave. Opravili so vajo, ne da bi se zavedali, kako koristna je bila. Nekaj ur pozneje, ko je bil Manolo zdoma in je Martina kuhala kosilo, so se na stopnišču zaslišali močni glasovi in kmalu zatem je pozvonilo. Vsi trije – oče, Juan in Juan Manuel – so se pazljivo

umaknili na stopnišče za gospodinjstvo, medtem ko se je Martina mirno odpravila proti vratom. Pripadniki milice so skušali vstopiti, češ da bodo opravili preiskavo, Martina pa jih je zadrževala in povsem vživeta v svojo vlogo gluhe ženske vpila: »Tu ni nikogar. Gluha sem. Nič ne slišim.«

Po stopnicah za gospodinjstvo so se vsi trije povzpeli do podstrešja in stopili v prvo izbo, ki je bila odprta. To je bil tesen prostor, ki je služil kot ropotarnica in shramba za premog. Morali so se sklanjati, saj tam ni bilo mogoče stati pokonci. V zgodnjih popoldanskih urah je vročina postala zadušljiva. Sedeč sredi prahu, pajčevin in zdrobljenega premoga, so negibno čakali na razplet. Kakršenkoli hrup bi jih lahko izdal, in če bi jih odkrili, bi bili najverjetneje ustreljeni.^[13] Minilo je več ur čakanja, ko so zaslišali, da so preiskovalci prišli v stanovanje prav

pod podstrešno izbo. Oče ni bil prepričan, ali je Juan Manuel, ki je bil pri njih komaj slaba dva dneva, ugotovil, da je duhovnik, in mu je rekel: ***Duhovnik sem.*** Nato se je obrnil k obema, k Juanu in Juanu Manuelu: ***V težkih trenutkih smo. Če želita, storita dejanje kesanja in jaz vama dam odvezo.***^[14]_____

Juan Manuel je prejel odvezo. Tisti trenutek je prevladal nad vsemi njegovimi spomini iz tistega obdobja: »Nikdar nisem mogel pozabiti svojega srečanja z g. Jožefmarijem,« priznava, »saj smo vsi mislili, da so bili to zadnji trenutki našega življenja [...]. To, da mi je povedal o svojem duhovništvu, je bilo zelo pogumno, saj bi ga jaz lahko izdal, in v primeru, da bi prišli tja, bi lahko poskusil rešiti svoje življenje s tem, da ga ovadim.«^[15]_____ Takoj po prejemu odveze je Juan očeta vprašal:

– In če nas dobijo, kaj se bo zgodilo?

– *Sin moj, šli bomo naravnost v nebesa.*

(Na tem mestu poda Juan v svojih spominih pomembno pojasnilo o nejasni naravi svojega strahu in razloži, da ni šlo pretežno za strah pred ustrelitvijo, ampak da ga je obhajal negotov občutek, ki mu ni odvzemal miru. »Ker sem bil tam z očetom, sem bil prepričan, da se nimam česa bati. In da bi prispeval k vzdušju varnosti,« nam še pove, »sem ob treh popoldne za nekaj časa zaspal.«)^[16]

Medtem ko je predan tako nesebičnim sklepom brezskrbno spal, so borci temeljito preiskovali hišo: od stropa do tal, po dolgem in počez. Tako podrobno, da nazadnje niso imeli časa pogledati v podstrešne prostore. Okrog devetih zvečer je hrup končno ponehal. Trije skrivači so se oprezno spustili po stopnicah in potrkali na vrata v

četrtem nadstropju levo, kjer je bilo stanovanje grofovskega para de Leyva. Odprli so jim. Bili so preznojeni, žejni ter sajasti od prahu in premoga. Prosili so za kozarec vode. Tam so jim povedali, da se je Manolo vrnil domov sredi preiskave. Prijeli so ga in odpeljali, stanovanje pa zaklenili.

Ponudili so jim nekaj srajc iz garderobe grofa, ki je bil v zaporu, medtem ko so njihove dali v pranje. Velikodušno so jih povabili, naj ostanejo pri njih v stanovanju, saj je bilo pričakovati, da nekaj časa ne bo novih preiskav. Motili so se. Naslednji dan ob osmih zjutraj so bili pripadniki milice zopet na delu in tankovestno nadaljevali s prejšnji večer prekinjeno preiskavo. Lotili so se sosednjega stanovanja v četrtem nadstropju desno in stanovanja eno nadstropje niže. »Na trenutke,« pripoveduje Mercedes, hči grofa de Leyve, »nas je bilo grozno strah,

vendar je oče kljub vsemu ohranjal dobro voljo, nas velikokrat nasmejal, čeprav je veliko mislil na svoje.«^[17] V tistih trenutkih preteče nevarnosti je grofica^[18] predlagala, da zmolijo rožni venec. Oče je urno posegel v besedo: ***Bom jaz molil naprej, ker sem duhovnik.***^[19] Spričo neprestanih preiskav v tistem predelu mesta so si bili primorani poiskati drugo zatočišče.^[20] Dve grofičini služkinji sta šli k Joséju Maríi Gonzálezu Barredu, da bi ta očetu poiskal skrivališče. Edino zatočišče, ki ga je uspel najti, je bilo stanovanje družine Herrero Fontana, katere sinova sta Jožefmarija poznala in prihajala k njemu na duhovno vodstvo. Ta družina je stanovala v visokem pritličju na Trgu Herradores, številka 4.

Tista selitev, ki je bila sprva videti nenevarna, jih je pripeljala naravnost v osje gnezdo. Nekega večera so bili nenadoma obkoljeni s

patruljami policije in milic, ki so vratarje prisilile, da odprejo glavne vhode vseh hiš, da bi s preiskavami prečesali vsa stanovanja na trgu, kar je vzbudilo veliko ogorčenje in nočni nemir. Nerazložljivo se vratar stavbe s hišno številko 4 za to sploh ni zmenil. Še bolj čudno pa je, da milice niti niso poskusile na silo vdreti v tisto hišo.

Za Juana je bil to še eden izmed mnogih dokazov, »da je imel oče posebno zaščito, to je bil še en dogodek, v katerem so glavno vlogo odigrali angeli varuhi«. ^[21] Proti temu so bile preiskovalne patrulje nemočne. »Tako, nobenih milic in sploh ničesar,« si je mislil Juan Jiménez Vargas vsakokrat, ko je pobegnil smrti. Kot protiutež temu pa je moral mladi duhovnik hoditi od hiše do hiše in moledovati za pribežališče, ne da bi vedel, kako ga bodo sprejeli. Namreč zaradi strahu pred skrivanjem duhovnika, s čimer

bi njegovi gostitelji tvegali ječo ali mučeništvo, so mu mnogi dobri kristjani zaprli vrata. Romanje v iskanju skrivališča »je bilo nekaj zelo krutega, saj ni šlo le za vtis fizične zapuščenosti«, ampak za občutek popolne prepuščenosti na milost in nemilost.^[22]_____

K sreči je sredi te preizkušnje Jožefmarija čutil božje spremstvo. V svoji notranjosti, v globini duše, je nosil veselje in mir, medtem ko sta ga od zunaj bičali negotovost in nemoč. Na neopisljiv način so se v njem istočasno znašle nasprotujoče si prvine, kajti na mir njegove duše sta pritiskali tesnoba in ogroženost; toplino njegovega optimizma pa je pokrival hlad osamljenosti. Pri iskanju zatočišča mu je Gospod dal, da je vzel nase boleč občutek zapuščenosti, ki je prežemal njegovo čustveno življenje: občutek vseh, ki niso imeli dóma, vseh ubogih brez zavetišča, vseh preganjanih brez

skrivališča; občutek članov Dela v nevarnosti: eni na begu, drugi osamljeni, nekateri v ječi.

Povpraševanja po domovih prijateljev in znancev so se izkazala za brezplodna, ena od hčera družine de Leyva pa je skušala doseči, da bi ga sprejeli na kubansko veleposlaništvo. Naposled je nekega dne duhovnik, utrujen in brez zatočišča, pristal v stanovanju Álvара Gonzáleza Valdésa, očeta Joséja Maríe Gonzáleza Barreda, na Ulici Caracas 13.

Revolucionarni teror se je še naprej stopnjeval. Iz kartotek raznoraznih združenj – političnih, kulturnih, športnih ali verskih – in na podlagi ovadb s strani sosedov, kolegov, vratarjev ali osebnih sovražnikov so bili sestavljeni dolgi sezname oseb, ki naj bi jih preganjali.^[23] Zaradi tega so preganjanci prehajali iz enega v drugo skrivališče v takšni tajnosti in

naglici, da so njihove družine šele čez čas izvedele za novo zatočišče.

Tako je bilo v primeru Álvара del Portilla, ki se mu je skupaj z bratom uspelo zateči v hišo na neki slepi ulici, dostopni z Ulice Serrano, njen lastnik pa je bil družinski prijatelj. Skrival se je že mesec dni, ko mu je – v začetku septembra – prišlo na misel, da bi šel na Urad za nizke gradnje, kjer je delal pred vojno, in zahteval izplačilo neizplačanih dohodkov. Ko je že imel v žepu nekaj bankovcev, je sklenil iti na pivo v bar »La Mezquita« na Trgu Alonso Martínez, ne da bi se oziral na to, da bi ga pri barski mizici na pločniku lahko povprašali po dokumentih, ki jih ni imel. Po božji previdnosti pa k njemu ni pristopila policija, marveč gospod Álvaro González Valdés, ki mu je dejal: »Hvala Bogu, da vas srečam! Veste, kdo je pri meni doma? Oče! Prosil me je, naj mu pustim malo počivati, ker ne zmore več,

noge ga ne držijo. Ampak vratarju ne gre zaupati, in če izve, smo vsi v nevarnosti.«^[24]

To je bilo hitro urejeno. Nemudoma sta se odpravila na Ulico Caracas in Álvaro je očeta odpeljal s seboj. Čez nekaj dni se jima je pridružil Juan Jiménez Vargas. V tem skrivališču blizu Ulice Serrano so v miru prebili preostanek meseca septembra. Hiša je stala na slepi ulici tik ob prostorih Splošnega direktorata za varnost. Lastnik je na balkonu izobesil plakat z argentinsko zastavo v upanju, da bo to v pomoč. Nikdar ni bil odveč noben poskus. Komunikacijo navzven in razna naročila sta opravljala kuharica prejšnjih stanovalcev, priletna ženska brez dlake na jeziku, ter Selesio, šofer, ki je tja prihajal od časa do časa.

Oče je vodil meditacije in skupaj s svojimi obhajal »suhe maše«. Da bi nekako zapolnili ure, knjig namreč

niso imeli, so se kratkočasili s kramljanjem in se izogibali brezdelju ali nedejavnosti. Vila je bila samo s steno ločena od prostorov, v katerih je deloval radijski oddajnik Splošnega direktorata za varnost, ki je ves čas pošiljal sporočila policiji.

Že tri tedne je oče živel v vili, kjer so mu bili za družbo Álvaro, Juan in Pepe del Portillo. V razmeroma mirnem vzdušju svojega skrivališča so pričakali prvi oktober, predvečer osme obletnice ustanovitve Dela. Oče je z neba pričakoval kakšno uslugo, eno tistih »kapljic medu«, s katerimi je Bog običajno posladkal njegovo apostolsko vnemo, tako da mu je poslal kak nov poklic. Tokrat je hrepeneče sanjal o tem, kakšno presenečenje jim bo pripravil Gospod: ***Álvaro, sin moj, jutri je 2. oktober. Katero nežnost bi lahko imel Gospod prihranjeno za nas?***

Kmalu je izvedel. Še istega dopoldneva je prišel Álvarov brat Ramón in prinesel zaskrbljujoče novice. Vsem je grozila nevarnost. Pripadniki milic bi se lahko tam pojavili vsak trenutek. Preiskali so že stanovanje lastnikov vile, v kateri so se zadrževali, in usmrtili šest oseb iz tiste družine, med njimi enega duhovnika. Sedaj so zasledovali prebivališča sorodnikov in znancev. Treba je bilo zapustiti tisto zatočišče. Argentinska zastava ni bila ovira, ki bi zaustavila patruljo. Pred odhodom jim je oče dal odvezo in začutil, kako mu dušo navdaja radost ob misli na mučeništvo. Istočasno pa ga je obhajal občutek, da mu pogum upada, da je telo slabotno in da se mu ob tej šibkosti noge tresejo od strahu.^[26]_____

Od Gospoda pričakovano darilo je bilo razsvetljenje, po katerem je duhovnik na otipljiv način razumel, da je vsa njegova moč sposojena.

Milost, ki jo je pričakoval 2. oktobra, mu je bila podeljena dan poprej.

Hitro si je opomogel in pričeli so z iskanjem novega skrivališča. Oče je telefoniral Joséju Maríi Gonzálezu Barredu in dogovorila sta se za srečanje na Aveniji Castellana, eni izmed glavnih arterij, ki poteka skozi Madrid od severa do juga, nedaleč od vile. Kot sta se dogovorila, je odšel ven na ulico in se čez čas vrnil nazaj v vilo. Bil je tako užaloščen, da je kar na pragu hiše zaihtel: Ampak, oče, zakaj jokate? ga je vprašal Álvaro.

V času, ko je bil zunaj hiše, je naletel na nekoga, ki mu je sporočil, da je bil ubit gospod Lino Vea-Murguía, tisti duhovnik, ki je skupaj z njim obiskoval bolnišnice in skrbel za ženske v Delu. Povedali so mu tudi o podrobnostih mučeništva nekega drugega duhovnika, gospoda Pedra Povede, njegovega prijatelja, za čigar smrt je že vedel.^[27]

Tedaj je oče pojasnil, zakaj se je vrnil tako hitro. Res se je srečal s Joséjem Marío Gonzálezom Barredom na dogovorjenem kraju na Aveniji Castellana. Vesel, da je našel rešitev iz stiske, je Barredo iz žepa svojega telovnika izvlekel majhen ključ in ga izročil Jožefmariju. Zadevna hiša je bila last nekih prijateljev, ki jih takrat ni bilo v Madridu. Poleg tega je bil vratar zaupanja vredna oseba. Vse je bilo rešeno. Je bilo še mogoče oklevati?

Oče je pozorno poslušal, kot da bi tehtal svoj položaj:

– Ampak če bom sam v tuji hiši, kaj naj rečem, če pride kdo na obisk ali zazvoni telefon?

– Ne skrbite. Tam je služkinja, na katero se je prav tako mogoče zanesti in ki vam bo lahko pomagala, če boste kaj potrebovali.

– Koliko pa je stara ta ženska?

– Torej, dvaindvajset ali triindvajset let.

Tedaj je vzel ključ, ki ga je imel že spravljenega v žepu, in mu dejal:

– Sin moj, se ne zavedaš, da sem duhovnik in da je spričo vojne in preganjanja ves svet na koncu z živci? Ne morem niti nočem ostati zaprt noč in dan z mlado žensko? Zavezan sem Bogu, ki je nad vsem. Raje bi umrl, kot pa užalil Boga, kot pa da bi se izneveril tej zavezanosti Ljubezni.

Nato je kot ponazoritev, zato da bi bilo njegovemu sogovorniku povsem jasno, poudaril:

– Vidiš ta ključ, ki si mi ga dal? Končal bo v tistemle odtočnem kanalu.

Rečeno – storjeno. Stopil je k odprtini in ga odvrigel.^[28]—

D drugega oktobra zarana so odrinili iz
tistega skrivališča. Ravno ob pravem
času, saj so takoj zatem prišli
pripadniki milic, da bi vilo preiskali.
Oče je bil takrat v Álvarovem
spremstvu že na poti proti
Juanovemu stanovanju.

Brez dokumentov so se kar na slepo
znova podali na romanje. Prišlo jim
je na misel, da bi se vrnili na Trg
Herradores, kjer je živel Joaquín
Herrero Fontana s svojo sestro ter z
materjo, gospo Mariano, in babico, ki
sta bili obe vdovi. Tiste gospe so ga
poznale kot gosta že iz preteklih
tednov. Oče je tisti drugi oktober
prebil zbran v molitvi in prosil Boga
za svoje otroke. Vse je potekalo v
redu. Potem pa se je babice začel
polaščati strah, obsedena misel v
njeni glavi. Dobro ženo je popadla
manija in je ponavljala: Duhovnik v
hiši! Vse nas bodo pobili. Duhovnik v
hiši! Vse nas bodo pobili.^[29]

Ni šlo za kakšno traparijo. Senilna obsedenost stare mame je bila razumno osnovana. Hči in vnukinja sta jo skušali pomiriti. Vse zaman. V takšnih okoliščinah ni preostalo drugega kot hitra preselitev duhovnika.

Tretjega oktobra so oče, Álvaro in José María González Barredo utrujeni in potrti sedeli na robniku pločnika na Trgu Cuatro Caminos, ko se je Barredu porodila odrešilna ideja. Kaj pa, če bi šli obiskat Eugenia Sellésa, mladega profesorja Fakultete za farmacijo, ki je poznal očeta in Študentski dom Ferraz ter jim je bil brez pomišljanja pripravljen velikodušno odstopiti svojo hišo? Sellés je živel s svojo ženo v naselju Albéniz v predelu Chamartín. Oni so bili v tistem trenutku na koncu tramvajske proge Ciudad Jardín. Treba je bilo prečkati odprto polje, kjer so ponoči korakale patrulje s skupinami ujetnikov, ki so jih gnale

na ustrelitev. To pot je oče z Álvarom in Joséjem Marío prehodil naslednji dan proti mraku ter naredil ovinek, da bi se izognil kontrolam, kjer so zahtevali dokumente. José María je nekaj časa ostal pri Sellésovich, nato pa se je vrnil v Madrid.^[30]_____

Marsikaj sta se mlada zakonca v tistih dneh naučila ob diskretnosti, dobri volji in simpatičnosti svojih dveh gostov. Vsak večer so vsi štirje kleče molili rožni venec. Gospodu in gospe Sellés se je v spomin vtisnilo predvsem vedro duhovnikovo zaupanje, »zaradi katerega je ravnal s popolno predanostjo Gospodu, brez kakršnekoli napetosti, kot da se ne bi dogajalo nič posebnega«. ^[31]_____

Še naprej so iskali stalno zatočišče za očeta. In v torek, 6. oktobra zvečer, je Joaquín Herrero Fontana prišel k Juanu domov in ga obvestil, da je vse urejeno. Tako Juan kot Joaquín sta si že več dni prizadevala, da bi bil

Jožefmarija sprejet v kakšno psihiatrično kliniko. Juan je poskušal v naselju Parque Metropolitano, a brez uspeha. Joaquín, ki je bil zaposlen na Urgentni bolnišnici, je imel več sreče. Ker je imel dokumente, s katerimi se je lahko prosto gibal po Madridu, se je uspel srečati in pogovoriti z Ángelom Suilsom, svojim kolegom in sodeželanom iz Logroña.^[32] Doktor Suils je vodil sanatorij za duševne bolnike. Povedali so mu, kdo je »bolnik«, in njegov sprejem v kliniko je bil dogovorjen za naslednji dan.

V torek popoldne sta oče in Álvaro zapustila stanovanje Sellésovih. Álvaro si je šel iskat drugega zatočišča, oče pa je prenočil pri Joaquínu.^[33] Oba sta 7. oktobra ob 10. uri dopoldne prišla v Juanovo stanovanje. Tam ju je pobral avtomobil, eden od tistih, ki so vozili po naročilu Urgentne bolnišnice, za volanom pa je bil nekdo iz

revolucionarne milice. »Pacienta« so samega posadili na zadnji sedež. Spredaj, poleg pripadnika milice, je sédel Joaquín, ki opisuje pripetljaje na poti: »Rekel sem vozniku, da je oseba, ki je sedela zadaj, duševni bolnik, sicer nenevaren, ima pa hude manije. V sanatorij so ga peljali na zdravljenje. Oče je govoril sam zase in od časa do časa dejal, da je dr. Marañón. Voznik je ugovarjal: 'Če je tako nor, mu je bolje poslati par strelov v glavo in ne izgubljati časa.'«^[34]

Po tem bliskovitem namigu revolucionarnega borca lahko le sklepamo, kakšna bi bila njegova čustva, če bi ugotovil, da je bil »norec« v resnici posvečen Gospodov služabnik.

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

[1] Prim. *Dnevnik*, RHF, D-15223
(*Dodatek XVI*).

[2] O obveščevalni aktivnosti vratarjev
prim. Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str.
189.

[3] Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 879.

[4] *Zapiski*, št. 1372, 30. 6. 1936.

[5] Stanovanje je bilo v 3. nadstropju
levo na Ulici Sagasta 31, nekaj let
pozneje Sagasta 33, na križišču z
Ulico Alonso Martínez, nasproti
nekdanjega bara »La Mezquita«.
Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF,
T-04152-III, str. 40–41.

[6] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF,
T-04152-III, str. 36 sl. Grof de Leyva
je bil od leta 1925 Juan José Conde-
Luque y Garay.

[7] Prim. José Miguel Pero-Sanz, *op.*
cit., str. 194 in Manuel Sainz de los
Terreros Villacampa, *Dnevnik*, avgust

1936, RHF, D-03637. Dejansko je mati šele po nekaj dneh izvedela, kje se njen sin skriva, ker je bil Manolo Sainz de los Terreros skrajno zadržan in – kot pričuje Santiago Escrivá de Balaguer – »nam ni povedal, kje se nahaja. Morda je moja mati raje bila v nevednosti glede njegovega bivališča, samo da je redno prejemala novice o tem, da je z njim vse v redu« (Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, RHF, T-07921, str. 19).

^[8] O vseh teh dogodkih prim. Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 38 sl.; in Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, RHF, T-07921, str. 20 sl.

^[9] Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 39.

^[10] Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, RHF, T-07921, str. 20–21; tudi Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-

III, str. 39–40; in *Zapiski*, uvodno pojasnilo, str. 3.

[11] *Zapiski*, št. 1595.

[12] Pedro María Rivas García-Calderón, RHF, T-03175. Rivas se je kasneje zatekel k nekim znancem in bil od 16. oktobra 1936 do osvoboditve Madrida leta 1939 pod zaščito čilske ambasade, v paviljonu na Ulici Prado. Leta 1946 je vstopil v red usmiljenih bratov sv. Janeza od Boga. Umrl je v Ciempozuelosu (Madrid) leta 1993.

[13] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 50–52.

[14] Juan Manuel Sainz de los Terreros Ranero, RHF, T-05127; Álvaro del Portillo, *Sum.* 880.

[15] Juan Manuel Sainz de los Terreros Ranero, RHF, T-05127.

[16] Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 51–52. O Juanovih občutkih: *prav tam*, str. 52.

[17] Mercedes Conde-Luque Herrero, RHF, T-04925, str. 1.

[18] Grofica se je pisala Mercedes Herrero y Velázquez.

[19] Mercedes Conde-Luque Herrero, RHF, T-04925, str. 3.

[20] Poskusi, da bi našli novo zatočišče, so bili dolgotrajni, tvegani in brezplodni. Ponekod zaradi nepremagljivega strahu pred skrivanjem duhovnika v hiši, kot je bilo v primeru družine Miguela Bañona. Drugod, kot na primer pri družini Leyva, zato ker so bili v stanovanju že drugi ubežniki in se je nevarnost povečevala. Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 881.

[21] Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 55.

[22] *Prav tam*, št. 58.

[23] Prim. Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 175–179. Avtor podrobno proučuje zasledovanje potencialnih sovražnikov revolucije v mestu, najpogostejše načine za njihovo razglasitev in nekatere osebe na seznamih za preiskovanje.

[24] Álvaro del Portillo, *Sum.* 882.

[25] Álvaro del Portillo, PR, str. 614. V zvezi s ***kapljicami medu*** prim. Javier Echevarría, *Sum.* 3267.

[26] Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 466, 882 in 1499; Javier Echevarría, *Sum.* 2418; Joaquín Alonso Pacheco, *Sum.* 4632.

[27] Pedro Poveda je bila prijet 27. julija in usmrčen 28. zjutraj. Lino Veá-Murguía je bil aretiran na svojem domu 16. avgusta, ko je ravno opravil mašno daritev, in bil nekaj ur pozneje ustreljen na vzhodnem

pokopališču. Prim. podroben opis v: José Luis Alfaya Camacho, *op. cit.*, str. 91–93 in 96. Prim. tudi Antonio Montero Moreno, *Historia de la Persecución Religiosa en España*, Madrid 1961, str. 594; in Álvaro del Portillo, *Sum.* 1471.

[28] Álvaro del Portillo, *Sum.* 882–883; Joaquín Alonso Pacheco, *Sum.* 4632.

[29] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 60; Joaquín Herrero Fontana, RHF, T-04812.

[30] O tem: prim. Eugenio Sellés Martí, RHF, T-02012, str. 1; Álvaro del Portillo, *Sum.* 883; Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 62.

[31] Eugenio Sellés Martí, RHF, T-02012, str. 2.

[32] Dr. Ángel Suils Pérez se je rodil v Logroñu leta 1906 in obiskoval tamkajšnjo gimnazijo tako kot Jožefmarija. Njegov oče, Ángel Suils

Otto, je bil zdravnik, poznal je Escrivájeve in jim nudil oskrbo pri Santiagovem rojstvu. Njegov ded pa je bil družbenik pri podjetju Garrigosa, v katerem je delal José Escrivá v Logroñu (Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 64).

[33] Viri glede tega konkretnega trenutka so nekoliko nejasni, oziroma si celo rahlo nasprotujejo, kar po preteku 40 let ni presenetljivo. Vseeno pa imamo na voljo del vnosov v dnevnik, ki ga je pisal Juan Jiménez Vargas in iz katerega so ohranjeni dnevi od 6. do 15. oktobra. Če nadomestimo okrajšave, je 7. oktobra zapisano: »Ob desetih sta k meni prišla oče in Joaquín. Takoj nato Chiqui, ki je pri očetu opravil spoved. Joaquínova služkinja mu je danes zjutraj dejala: Dober dan, oče. Telefoniral je v Park, da bi sem poslali avto in bi obvestili vratarico, naj pokliče doktorja Fontano. Izkaznico smo skrili pri meni doma.

Suils mu je podpisal potrdilo,
zagotovo pod lažnim imenom«
(izvirnik v: RHF, D-15347; prim.
Dodatek XVII). Prim. tudi Eugenio
Sellés Martí, RHF, T-02012, str. 2; in
Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-
III, str. 64–65.

[³⁴] Joaquín Herrero Fontana, RHF,
T-04812. Doktor Marañón je bil
znamenit zdravnik, odličen pisatelj
in republikanec plemenitih
liberalnih prepričanj.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/2-ubeznik-
v-iskanju-zatocisca/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/2-ubeznik-v-iskanju-zatocisca/) (5. Avg. 2025)